

O autorze

George Gordon Noel Byron, lord Byron urodził się 22 stycznia 1788 roku w Londynie. Był synem kapitana gwardii, Johna, z jego drugiego małżeństwa z Katarzyną Gordon. Rodzice poety pochodzili ze znakomitych, ale zubożałych rodów. Ojciec Byrona wcześniej zmarł, dlatego wychowywał się on w rodzinnym domu matki w **Szkocji**. Wczesne lata dzieciństwa nie były dla niego najlepsze, wtedy poznał, co to ubóstwo, brak opieki, a także upokorzenia z powodu wrodzonej wady stopy. Jego los poprawił się, gdy miał jedenaście lat. **Po śmierci stryjecznego dziadka otrzymał w spadku tytuł lorda i rodowy majątek**. Przeprowadził się do Anglii i zamieszkał w Newstead, w pobliżu Nottingham. W 1801 roku rozpoczął naukę w szkole średniej w Harrow, następnie studiował w **Cambridge**. Wiódł bujne i wystawne życie, do czego zobowiązywał go posiadany tytuł. Interesował się sportem, flirtował, bawił się, korzystał z życia, przez co popadł w długi, które udało mu się spłacić dużo później, dzięki swojej pracy literackiej. Byron był zapalonym sportowcem, duże ambicje pokładał w pływaniu, uprawiał jazdę konną, szermierkę i boks. W towarzystwie był czarujący, potrafił zrobić wrażenie, co przynosiło mu uznanie przyjaciół. W okresie studiów dużo czytał, z uwielbieniem

O autorze

oddawał się zwłaszcza dziełom klasyków literatury starożytnej. Byron bardzo wcześnie debiutował. **Mając 19 lat, wydał pierwszy tomik wierszy, zatytułowany *Godziny bezczynności*.** Od samego początku toczył spory z konserwatywną krytyką, co nie spotkało się z dobrym odbiorem jego twórczości przez krajowych recenzentów. W 1807 roku Byron odpowiedział atakiem na krytyczną ocenę. Wydał poemat pod tytułem: *Angielscy poeci i szkoccy recenzenci*, który był satyrą na ówczesną literaturę angielską, zawierał także program nowej poezji. W wieku 21 lat wraz z przyjacielem ze studiów, Jamesem Hobhouse, opuścił Anglię i wyruszył do **Grecji, Albanii i Konstantynopola**. Podróż, która trwała dwa lata, była dla Byrona doskonałą szkołą życia. Zebrał tam również wiele materiałów do twórczości i ukształtował swoje poglądy na świat. W tym czasie opublikował wiele drobnych utworów okolicznościowych, a także dwie pierwsze pieśni *Wędrówek Childe Harolda*. Całość poematu wydał po powrocie do Anglii w 1812 roku. Odnosił nim nieoczekiwany i ogromny sukces, dzięki czemu Byron znalazł się w centrum zainteresowania. W tym czasie działał również w **Izbie Lordów**, gdzie wygłosił kilka przemówień w obronie robotników oraz katolickiej mniejszości w Irlandii. Jego wystąpienia nie przyniosły jednak żadnych rezultatów, co poeta odebrał jako klęskę na arenie politycznej. Nie był to najlepszy okres również w życiu

osobistym Byrona. **W 1815 roku poślubił bogatą Annę Izabellę Milbanke**, której jednak nie kochał. Dlatego jego małżeństwo rozpadło się wkrótce po narodzinach córki – Augustyny Ady. Wywołał również skandal romanssem z przyrodnią siostrą, Augustą Leigh, co zmusiło go do opuszczenia Anglii na zawsze. W tym niespokojnym dla siebie okresie napisał serię powieści poetyckich o tematyce orientalnej: *Giaur*, *Naręczona z Abydos*, *Korsarz*, *Oblężenie Koryntu*, *Paryżyna*.

Byron podróżował przez **Belgię i Niemcy**, na krótko zatrzymując się w **Szwajcarii**, gdzie spotkał wielkiego romantyka angielskiego młodszej generacji Percy’ego Bysshe’a Shelleya. Będąc we **Włoszech**, gdzie spotkał ostatnią wielką miłość – Teresę Guiccioli, mieszkał w Rawennie, a potem w Wenecji. Ukochana poety była włoską nacjonalistką i to pod jej wpływem zaangażował się w sprawę wyzwolenia i zjednoczenia Italii. Wziął udział również w powstaniu Greków przeciwko Turcji. Utwory, które stworzył w tym czasie, między innymi *Mazepa*, *Więzień Chillonu* i *Kain* świadczą o demokratycznych, postępowych poglądach poety. Sprzeciwiał się uciskowi feudalno-kapitalistycznemu oraz polityce Świętego Przymierza. Dowodzi to tego, że **Byron nie oddzielał twórczości od życia, żył jak jego bohaterowie**. Pisał o tym, co przeżywał. Pobyt w Grecji nie był jednak dla niego zbyt korzyst-

O autorze

ny. Niezdrowy klimat i niewygodne żołnierskie życie sprawiły, że **zachorował na febrę. Z tego powodu zmarł, przebywając w Missolonghi 19 kwietnia 1824 roku.** George'a Byrona pochowano w wiejskim kościele w Hucknall Torkard blisko Newstead, rodowej siedziby Byronów.

Lord Byron stał się najbardziej wpływowym **pisarzem romantyzmu**, mimo że sam nie darzył sympatią poetów nowego pokolenia. Identyfikował się bardziej z tradycją oświeceniowego klasycyzmu, jaki reprezentował na przykład Alexander Pope. W przedmowach do napisanych przez siebie dramatów podkreślał znaczenie antycznej zasady trzech jedności w teatrze oraz istnienie stałych uporządkowanych reguł, dotyczących procesu tworzenia poezji.

Dla wielu romantyków biografia lorda Byrona stanowiła niedościgniony wzór, godny naśladowania.

Za jego najbardziej znaczące dzieło uważa się obszerny poemat dygresyjno-heroikomiczny zatytułowany *Don Juan*. W Polsce najbardziej znanym utworem Byrona jest *Giaur*, którego przetłumaczył sam Adam Mickiewicz.

Najbardziej znane utwory George'a Byrona:

- *Godziny bezczynności* (1807)
- *Wędrówki Childe Harolda* (1812)

- *Giaur* (1813)
- *Korsarz* (1814)
- *Kain* (1821)
- *Don Juan* (1826).

Geneza

Powieść Byrona zatytułowana *Giaur* została wydana po raz pierwszy w czerwcu **1813 roku**. Było to w dwa lata po powrocie autora z podróży na Wschód, dzięki której po raz pierwszy zetknął się i zainteresował Orientem i egzotyką. Lord Byron w ciągu tego roku nanosił ciągle poprawki, dodając poszczególne partie powieści, co było możliwe dzięki nieregularnej i fragmentarycznej formie utworu. Z tego powodu do końca 1813 roku ukazało się dziewięć wydań *Giaura*. Rękopis powieści liczył 407 wierszy, a ostateczna wersja przedstawiona czytelnikom składała się z 1334 wersów. W jednym z wydań dzieła sam Byron nazwał je „wężem”, który z każdym wydaniem przedłuża swoje zwoje. Pierwsze wydania nie zawierały między innym politycznej dygresji o Grecji i jej wspaniałym krajobrazie. Znacznie krótsza była również spowiedź głównego bohatera.

Po opublikowaniu *Giaura* czytelnicy, którzy znali tryb życia i temperament Byrona, przypuszczali,

Geneza

że powieść to autobiografia poety, który doświadczył podobnych uczuć w czasie swojej podróży na Wschód. Autor ostro przeciwstawiał się takiemu traktowaniu utworu, czemu dał wyraz w *Przedmowie*, gdzie wyjaśnia czas i miejsce opisanych przez niego wydarzeń – jest to historia wydarzeń sprzed 1797 roku.

Giaur w oryginalnym wydaniu opatrzony jest mottem z *Iris Melodies* Tomasza Moore'a, zadedykowany natomiast Samuelowi Regorowi. Tłumaczący powieść Adam Mickiewicz pominął to w swoim przekładzie. Wstęp do utworu Mickiewicz przetłumaczył jednak tak, aby poruszyć serca rodaków, zniewolonych przez zaborców.

Poezye lorda Byrona w Paryżu ukazały się w 1834 roku, w tłumaczeniu Adama Mickiewicza. W tym czasie Byron był już najbardziej znanym pisarzem Europy. Mickiewicz prace nad tłumaczeniem utworów tego angielskiego poety rozpoczął w 1832 roku w Dreźnie. Kontynuował je do jesieni 1833 roku w Paryżu. Sam tłumacz znał dzieła Byrona już wcześniej, czytając je w roku swojego debiutu poetyckiego, którym był tom *Ballady i romanse* w 1822 roku.

Swój przekład *Giaura* dedykuje Mickiewicz Julii Nowi Niemcewiczowi, pocie epoki oświecenia, który znacząco przyczynił się do powstania tego

polskiego tłumaczenia. Kolejną zmianą tłumacza było sporządzenie własnych przypisów, w których wyjaśniał trudne słowa. Przekład, który wyszedł spod jego pióra, nie jest dosłowny. Mickiewicz niektóre fragmenty skrócił, inne rozbudował. W porównaniu z oryginałem, tekst polski jest mniej dynamiczny i nie tak ekspresywny. Pomimo tych zmian, przekład naszego wieszca pozwolił polskim czytelnikom zapoznać się z dziełem Byrona, poznać odczucie romantycznego pokolenia Europy.

Kompozycja/ Plan wydarzeń

1. „Przemowa tłumacza”.
2. „Przemowa autora”.
3. Hymn na cześć dawnej Grecji.
4. Apel do współczesnych Greków, aby walczyli o wolność.
5. Opis przybijającego do brzegu statku piratów.
6. Opis cwałującego na czarnym koniu jeźdźca.
7. Opis opuszczonego domostwa Hassana.
8. Relacja przewoźnika z nocnego zatapiania tajemniczego pakunku w zatoce.

Kompozycja/Plan wydarzeń

9. Rozpacz i wyrzuty sumienia Hassana.
10. Wyprawa baszy po nową żonę.
11. Zasadzka w górskim wąwozie – zemsta Giaura.
12. Pojedynek Hassana z Giaurem.
13. Tryumf Giaura i śmierć zabójcy Leili.
14. Rozpacz matki wyczekującej powrotu syna.
15. Opis grobu Hassana, pochwała jego męstwa i odwagi.
16. Opowieść o samotnym życiu Giaura w klasztorze:
 - a) spowiedź Giaura (liryczne wyznanie),
 - b) historia tragicznej miłości Giaura i pięknej Leili,
 - c) śmierć tytułowego bohatera.

Streszczenie

Ułamki powieści tureckiej z lorda Byrona, Julianowi Niemcewiczowi w dowód głębokiego szacunku poświęca tłumacz.